

**Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради**

Кафедра природничих та соціально-гуманітарних дисциплін

Силабус

навчальної дисципліни

«Юридичні та правові аспекти дій парамедика»

Рівень вищої освіти: перши (бакалаврський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

Освітньо-професійна програма: «Екстрена медицина»

Вид дисципліни: вибіркова

Мова викладання: державна

Форма викладання: денна

Затверджено на засіданні кафедри
природничих та
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол №1 від «30» серпня 2021 р.
Завідувач кафедри к.п.н., доцент
Круковська І.М.

1. Загальні положення

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради прагне зберегти територію закладу місцем роботи та навчання для викладачів, співробітників і студентів, де немає будь-яких форм забороненої дискримінації та переслідувань. Якщо у вас є сумніви з приводу такої поведінки, зверніться до психологічної служби інституту (контактний телефон: 0412-46-19-62) або куратора групи.

З метою запобігання, виявлення та протидії академічного плагіату в наукових та навчальних працях викладачів, науково-педагогічних працівників інституту та студентів в закладі розроблено «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових і навчальних працях працівників та студентів Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради».

Порядок відпрацювання пропущених занять з поважних та без поважних причин студентами інституту регламентується «Положенням про порядок відпрацювання студентами Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять».

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради дотримується стандартів, які сприяють повазі і людській гідності в освітньому середовищі, академічній доброчесності та професіоналізму. Сексуальні провини і насильство у відносинах в будь-якій формі суперечать місії і основним цінностям інституту, порушують політику інституту. Якщо ви, або хтось із ваших знайомих постраждав від сексуального насильства, переслідування або сексуальної експлуатації, зверніться до психологічної служби інституту (контактний телефон: 0412-46-19-62).

2. Структура силабусу навчальної дисципліни

2.1. Загальна інформація про викладача

Назва дисципліни	Юридичні та правові аспекти дій парамедика
Викладач	Василенко Леся Павлівна, кандидат юридичних наук, доцент
Профайл викладача	http://zhim.org.ua/kaf_p_s_g.php
Контактний телефон	097-453-27-10
E-mail:	lesyavasilenko@ukr.net
Сторінка дисципліни	в системі інтранет
Консультації	<i>Консультації: Понеділок та Четвер з 14.00 до 15.00 Онлайн комунікація з використанням відео-або аудіотехнологій (ZOOM, Viber (+380933875746), Skype, Telegram, електронна пошта) в робочі дні з 9.30 до 17.30</i>

2.2 Назва навчальної дисципліни

«Юридичні та правові аспекти дій парамедика»

2.3.Призначення навчальної додисципліни

Проаналізувати нормативно-правові аспекти регулювання екстреної медичної допомоги.

2.4.Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Юридичні та правові аспекти дій парамедика» є засвоєння студентами основних теоретичних положень і понять національного права України, розуміння ними Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування в них високого рівня правової свідомості та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативно-правові акти у практичній медичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти, вільно орієнтуватися в сучасному правовому полі.

2.5.Завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення дисципліни «Юридичні та правові аспекти дій парамедика» є:

Систематизувати знання щодо: загальних положень теорії держави та права; нормативно-правової бази у галузі охорони здоров'я; особливостей юридичної відповідальності медичних працівників.

Сформувати вміння: використовувати основні правові поняття у процесі своєї діяльності; орієнтуватись у системі медичного законодавства; застосовувати підстави та передбачати правові наслідки юридичної відповідальності учасників правовідносин у сфері медицини.

Розвинути установки до: аналітичного мислення; поваги до закону.

2.6.Формат навчальної дисципліни

Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.

Під час сесії формат очний, у міжсесійний період – дистанційний.

2.7. Результати навчання

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти та Освітньої професійної програми підготовки магістра громадського здоров'я дана дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Загальні :

- Здатність навчатися та самонавчатися.
- Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою
- Здатність бути критичним та самокритичним.
- Здатність діяти на підставі етичних суджень.
- Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність.
- Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.
- Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності.

- Відповідально ставитися до завдань і обов'язків.

Спеціальні:

- Здатність зберігати недоторканість місця події, речових доказів та взаємодіяти з іншими екстреними службами.
- Здатність дотримуватися принципів медичної деонтології, забезпечувати збереження лікарської таємниці та постійно удосконалювати свій професійний рівень.

Програмні результати навчання:

- Знати і розуміти роль та обов'язки парамедика в системі екстреної медичної допомоги.
- Знати і розуміти доцільне застосування сукупності навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнту/клієнту гідного ставлення, приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального підходу, толерантної та неосудної поведінки.

2.8.Обсяг та ознаки дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
Лекції	20
Семінарські заняття / практичні / лабораторні	34
Самостійна робота	51

Ознаки дисципліни

Ознаки дисципліни Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
2020	1	1	223 «Медсестринство»	3,5	2	залік	вибіркова

2.9.Політика навчальної дисципліни

Положення про розробку силабусів навчальних дисциплін; Положення про дистанційне навчання, Положення про організацію освітнього процесу, Порядок ліквідації академічної заборгованості студентів, Положення про участь студентів у забезпеченні якості вищої освіти, Положення про порядок створення та організацію екзаменаційної комісії, Положення про порядок реалізації студентами права на вільний вибір навчальних дисциплін, Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових і навчальних працях науково-педагогічних, Положення про порядок проведення практики студентів, Положення про порядок відпрацювання студентами пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять, Положення про пере зарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці для студентів, Положення про академічну мобільність, Положення про диплом з відзнакою, Положення про внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої освіти та ін.

2.10. Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень, дата, години, аудиторія	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Літерату ра, інформа ційні ресурси	Завдання	Вага оцінк и	Термін викона ння
Модуль 1							
Основи теорії держави і права, конституційного, адміністративного, кримінального та медичного права України							
Згідно розкладу	Тема 1. Основи теорії держави Передумови виникнення держави і права в Україні. Теорії походження держави. Відмінності держави від соціальної організації первісного суспільства. Держава: поняття, ознаки та функції. Правова держава: поняття та ознаки.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова літератур а 10 Допоміж на літератур а	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розклад у
Згідно розкладу	Тема 2 Основи теорії права. Право: поняття, ознаки та суть. Мораль і право в системі соціальних норм. Норми права та структура норми права. Джерела (форми) права. Система права. Правова система. Правові відносини: поняття, склад, види. Правопорушення та юридична відповідальність. Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою. Правова культура медичного працівника. Правове виховання: поняття, ознаки, функції.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова літератур а 10 Допоміж на літератур а	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розклад у
Згідно розкладу	Тема 3. Основи конституційного права України Визначення поняття “конституція”, її політичне та юридичне значення. Структура Конституції України. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Права та обов'язки медичних працівників. Визначення поняття “пацієнт”. Права пацієнта.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова літератур а 13, 19, 20 Допоміж на літератур	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розклад у

				a			
Згідно розкладу	<p>Тема 4. Основи адміністративного права України. Основні засади реформування екстреної медичної допомоги. Реформа ПМСД. Адміністративне право: поняття, предмет і джерела. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Система органів державного управління. Кодекс України про адміністративні правопорушення.</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 5 Допоміжна література а	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розкладу
Згідно розкладу	<p>Тема 5. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки, склад. Види адміністративних стягнень. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я. Адміністративна відповідальність медичних працівників. Загальна характеристика управління санітарно-епідемічним наглядом. Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 5 Допоміжна література а	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розкладу
Згідно розкладу	<p>Тема 6. Основи кримінального права Кримінальне право: поняття, предмет і завдання. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Злочини: поняття, ознаки, класифікація.</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 21 Допоміжна література а	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розкладу
Згідно розкладу	<p>Тема 7. Кримінальна відповідальність медичних працівників Покарання. Злочини в системі охорони здоров'я. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування. Кримінально-правові наслідки евтаназії. Злочини проти життя і здоров'я особи. Злочини</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 21 Допоміжна	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розкладу

	проти здоров'я населення: поняття та види.			література			
Згідно розкладу	<p>Тема 8 Медичне право і медичне законодавство України</p> <p>Становлення та основні поняття медичного права, його предмет, методи і джерела. Юридична регламентація медичної діяльності. Загальна характеристика Права людини у сфері охорони здоров'я. Права пацієнтів та їх захист. Правові основи організації у сфері охорони здоров'я України.</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-4, 9 Допоміжна література	Опрацювати теоретичний матеріал.	7	Згідно розкладу
<p>Модуль 2</p> <p>Основи цивільного, сімейного, трудового, фінансового законодавства в Україні.</p> <p>Місце медичного працівника у сфері цих відносин</p>							
Згідно розкладу	<p>Тема 9. Основи цивільного права і цивільного процесу.</p> <p>Поняття про сучасне цивільне право України. Цивільне законодавство. Суб'єкти та об'єкти цивільного права у медичній сфері. Лікар фізична особа підприємець – особливості приватної практики лікаря. Поняття про юридичну особу та юридичні особи в системі охорони здоров'я. Страхова медицина. Цивільно-правовий статус парамедика та медичної сестри. Відповідальність у цивільному праві, її підстави. Цивільно-правова відповідальність медичних працівників. Мораль та шкода. Принципи компенсації моральної шкоди у сфері медичної діяльності.</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література 8 Допоміжна література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу
Згідно розкладу	<p>Тема 10. Основи сімейного права.</p> <p>Сімейне право: поняття, предмет, система та принципи. Загальна характеристика Сімейного кодексу України. Роль медичних працівників у правовому та медичному регулюванні сімейних відносин. Медико-правові проблеми штучного</p>	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу

	запліднення. Особливості визначення батьківства при застосуванні репродуктивних технологій.						
Згідно розкладу	Тема 11. Основи трудового права. Трудове право: поняття, предмет і система. Джерела трудового права. Кодекс законів про працю. Колективний та трудовий договори, порядок укладання. Оформлення трудових відносин з медичним персоналом. Час відпочинку, його види.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу
Згідно розкладу	Тема 12. Особливості регулювання праці медичних працівників Переміщення та переведення на інше робоче місце в галузі охорони здоров'я. Відсторонення від роботи медичних працівників. Робочий час, його види. Тривалість робочого часу в закладах охорони здоров'я. Оплата праці працівників охорони здоров'я в разі відхилення від нормальних умов праці. Матеріальна відповідальність працівників у закладах охорони здоров'я. Охорона праці в закладах охорони здоров'я. Юридична відповідальність медичних працівників за порушення законодавства про охорону праці.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу
Згідно розкладу	Тема 13. Основи права соціального захисту. Право соціального забезпечення: поняття, предмет, метод і система. Конституція України про соціальний захист і соціальне забезпечення громадян. Система «Доступні ліки» як складова медичної соціальної реформи. Види соціального забезпечення. Порядок встановлення груп інвалідності. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Медичне обслуговування — одна із форм соціального забезпечення. Види державних пенсій. Допомоги: поняття і види	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу

Згідно розкладу	Тема 14. Державна система медичної допомоги, її фінансування Благодійні надходження: основні поняття та види. Державна система медичної допомоги, її фінансування. Фінансування системи охорони здоров'я. Розвиток лікувальних закладів усіх форм власності. Особливості реалізації фінансових гарантій для первинної медичної допомоги.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 6, 12, 17 Допоміжна література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу
Згідно розкладу	Тема 15. Основи фінансового права України. Фінансове право України: поняття і предмет правового регулювання. Бюджет і бюджетна система. Система оподаткування в Україні. Благодійні надходження: основні поняття та види.	Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Презентація	1-7 Базова література а 6, 12, 17 Допоміжна література	Опрацювати теоретичний матеріал.	8	Згідно розкладу

2.11. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Юридичні та правові аспекти дій парамедика» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної дисципліни, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (залік, ПМК) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті. Рівень знань оцінюється: «відмінно» – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань; «добре» – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань; «задовільно» – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується

наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань; «незадовільно з можливістю повторного складання» – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань.

Підсумкова (загальна) оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєності теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (ПМК) – 40 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Юридичні та правові аспекти дій парамедика»

								ІДРС	ПМК	Сума	100
Модуль I								4	40	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
7	7	7	7	7	7	7	7				
56								4	40	100	
Модуль II											
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15					
8	8	8	8	8	8	8	8				
56											

Оцінювання студента відбувається згідно «Положення про організацію освітнього процесу»

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

2.12. Рекомендована література

Базова:

1. Братанюк Л. Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник / Л. Є. Братанюк. - 2-е вид. - К.: ВСВ Медицина, 2011. - 544 с.
2. Герц А.А. Правознавство: навчальний посібник/ А.А. Герц, С.Й. Кравчук. – К. : Видавничий дім «КОНДОР», 2018 – 280 с.
3. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д. ю. н., проф. С.Г. Стеценка. - К.: «Правова єдність», 2008. -
4. Медичне право України: практикум / за ред. І. Я. Сенюти. - Львів: Світ, 2014. - 296 с.
5. Основи права України: навч. посібн. / М.Ващишин, Н. Отчак, М. Теличко, С. Холявка; за ред.. М. Ващишин. – Львів: Галицька спілка видавців, 2016. 228 с.
6. Погорілко В. Ф. Правознавство: підручник / В. Ф. Погорілко, Г. А. Шпиталенко. - К. : "Каравела", 2013. - 592 с.
7. Правознавство // за заг.ред. д.ю.н. Крестовської Н.М., к.ю.н. Кулініч О.О., к.ю.н. Романадзе Л.Д., підручник. –Одеса: Атлант, 2015. – 554 с.
8. Правознавство: навч. посібн. / О.Д. Гринь, О.І. Донченко. – Одеса: Фенікс, 2016. – 206 с.
9. Правознавство: навч. посібн. для студентів ВНЗ / [Ю.Е. Губені та ін.] за ред.. Ю.Е. Губені, Р.П. Возняка, В.І. Андріїва. – Львів. Українські технології, 2016. – 407 с.
10. Правознавство: Підручник /А.І.Берлач, Д.О.Карпенко, В.С.Ковальський, А.М.Колодій, А.Ю.Олійник, О.О. Підопригора; за ред. А, М.В.Копейчикова, А.М.Колодія. - К.: Юринком Інтер, 2005. – 752 с.
11. Правознавство [Текст]: підручник для студентів ВНЗ / [Богачова Л.Л. та ін.]. – Харків: Фоліо, 2015. – 635 с.
12. Шпиталенко Г. А. Основи правознавства: навч. посіб. / Г. А. Шпиталенко, Р. Б. Шпиталенко. - 5-е вид. - К.: Каравела, 2011. - 376 с.
13. Milovska N, Zanfirova T, Vasylenko L, Mozoliuk-Bodnar L, Kamardina Y. (2020) Limits and Restrictions on the Right to Information on One's Health. A multifaceted review journal in the field of pharmacy, SRP. 2020; 11(10): 265-270. DOI:10.31838/srp.2020.10.43
14. Василенко Л. П., Хоменко С.Н. Проблемні аспекти застосування регресу при відшкодуванні роботодавцями шкоди, завданої їх працівниками. «Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право». м. Київ. 2020. №1. С. 40-44
15. Василенко Л.П., Комар К. Відшкодування шкоди, завданої нанесенням татуювання за цивільним законодавством України. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: зб. наук. ст. за матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 55-58.
16. Василенко Л. П. Проблемні питання застосування законодавства України щодо відшкодування моральної шкоди в судах України. Наукові читання: наук.-теорет. зб. ЖНАЕУ. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. С. 45-47
17. Василенко Л. П., Комар К. О. Нанесення татуювання з огляду на межі цивільної дієздатності. Право і суспільство. Категорія В. № 6. 2019. С. 81-86

Допоміжна:

1. Братанюк Л.Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 544 с.
2. Законодавче забезпечення лікарської діяльності: навч. посіб. / І.Ю. Хміль, Б.В. Михайличенко, О.І. Артеменко. — К.: Медицина, 2010. — 208 с.
3. Основы медицинского законодательства Украины: учеб.пособие / И.Ю. Хмиль, Б.В. Михайличенко, А.И. Артеменко. — К.: Медицина, 2011. — 240 с.

4. Медичне право України: підручник / С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта; За заг. ред. проф. С.Г. Стеценка. — К.: Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. — 507 с.
5. Административное право Украины / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гаращук и др.; Под ред. проф. Ю.П. Битяка. — Х.: Право, 2008. — 576 с.
6. Алісов Є.А. Фінансове право. — Х.: Ескада, 2009. — 228 с.
7. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс. — Х.: Право, 2008. — 352 с.
8. Бойко М.Д. Правовий самозахист: коментарі, роз’яснення, практичні поради, зразки юридичних документів. — К.: Наук.думка, 2004. — 447 с.
9. Болотіна Н.Б. Медичне право України: Збірник нормативно-правових актів. — К.: ВД “Ін-Юре”, 2005. — 412 с.
10. Брецько Ф.Ф. Основи держави і права: навч. видання в 2-х кн. — Ужгород: Закарпаття, 1998. — Кн. 1. — 660 с.
11. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. — К.: Атіка, 2005. — 624 с.
12. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право: учеб.пособ. — Х.: Легас, 2009. — 360 с.
13. Гладун З.С. Основи конституційного права. — Астон, 2003. — 425 с.
14. Господарське право: навч. посіб. / Л.А. Жук, І.Л. Жук, О.М. Неживець. — К.: Кондор, 2003. — 400 с.
15. Дмитренко І.А. Екологічне право України: підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 352 с.
16. Екологічне право України: підручник / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.К. Попов та ін.; За ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. — Х.: Право, 2005. — 384 с.
17. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Опорний конспект лекцій. — К.: МАУП, 2003. — 150 с.
18. Кононенко І.В. Основи правознавства. Навчальний посібник у схемах і таблицях. — К.: Кондор. — 2008. — 170 с.
19. Конституційне право України / За ред. В.Ф. Погорілка, В.Л. Федоренка. — К.: Наук.думка, 2012. — 734 с.
20. Кравченко В.В. Конституційне право України: навч. посіб. — К.: Атіка, 2006. — 568 с.
21. Кримінальне право України: підручник / За ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 480 с.
22. Охорона праці у медицині та фармакології / В.М. Мороз, І.В. Сергета, Н.М. Фещук, М.П. Олійник. — Вінниця: Нова книга, 2005. — 544 с.
23. Осауленко О.І. Основи правознавства: навч. посіб. для абітурієнтів. — К.: КНТ, 2008. — 408 с.
24. Основи трудового права України: Курс лекцій / За ред. проф. П.Д. Пилипенка. — Львів: Магнолія плюс, 2004. — 238 с.
25. Підприємницьке право України / За ред. Р.Б. Шишки. — Харків, 2007. — 64 с.
26. Правознавство: навч. посіб. / За заг. ред. С.М. Тимченка, Т.О. Коломієць. — К.: Істина, 2007. — 480 с.
27. Правознавство: підручник / За ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736 с.
28. Трудове право України: навч. посіб. / В.М. Короленко, В.П. Пастухов, М.О. Міщук, Ю.М. Щотова; за ред. проф. В.П. Пастухова. — К.: Школа, 2008. — 320 с.
29. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 510 с.
30. Цивільне право України / За ред. Я.М. Шевченко. — К., 2009. — 360 с.
31. Цивільний кодекс України: коментар. — Х.: ТОВ “Одіссей”, 2010. — 856 с.
32. Шпиталенко Г.А., Шпиталенко Р.Б. Основи правознавства: навч. посіб. 4-е вид. — К.: Каравела, 2006. — 376 с.

Викладач _____

(підпис)